YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI
ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК
REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientiflc-practical journal

2026-yil 2-son

VOLUME 10 / ISSUE 2 / 2026
DOI: HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.2026.10.2.

ISSN 2181-919X
E-ISSN 2181-1148
DOI: HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS

Crossref Content Registration

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

"Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences" huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 0931-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev, Y. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova, X. Yuldasheva, E. Sharipov

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Nashriyot litsenziyasi
№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2026-yil 25-iyunda bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 22
Adadi: 100. Buyurtma: № 71.

Bosmaxona litsenziyasi
29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI

BOSH MUHARRIR

B. Xodjayev – Toshkent davlat yuridik universiteti rektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

MAS'UL MUHARRIR

O. Choriyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Tahririy-nashriyot markazi direktori

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

Y. Kanyazov – Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori, yuridik fanlar nomzodi

J. Tashkulov – Fanlar akademiyasi Davlat va huquq instituti bo'lim boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

U. To'xtasheva – Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi direktori o'rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

M. Yasan – Balikesir universiteti Huquq fakulteti professori (Turkiya)

S. Ma'mun – Islam Negeri universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

Sh. Asadov – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi Yuridik ta'lim va sud-ekspertiza boshqarmasi boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

I. Ergashev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

J. Nematov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

M. Aminjonova – O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi Qonunchilik ijrosi ustidan nazoratni tashkil etish kafedrasi dotsenti, yuridik fanlar doktori

M. Raximov – Toshkent davlat yuridik universiteti Tadqiqot markazi boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

I. Djurayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho'basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

O. Narzullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

F. Maxmudov – Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori o'rinbosari, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Kadirova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho'basi professor v.b., yuridik fanlar doktori

I. Yakubova – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellektual mulk huquqi sho'basi professor v.b., yuridik fanlar doktori

A. Muxamedjanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

N. Niyazova – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti sho'basi professori, pedagogika fanlari nomzodi

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практический журнал «Вестник юридических наук – Yuridik fanlar axborotnomasi – Review of Law Sciences» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 0931.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:
Э. Мустафаев, Е. Ярмолик, М. Шарифова, Ш. Бекназарова, Х. Юлдашева, Э. Шарипов

Корректор:
М. Турсунов

Технический редактор:
У. Сапаев

Дизайнер:
Д. Ражапов

Адрес редакции:
100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт : review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1385.

Издательская лицензия
от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию 25.06.2026.
Формат бумаги: А4.
Усл. п. л. 22 Тираж: 100 экз.
Номер заказа: 71.

Лицензия типографии
от 29.11.2023 № 174626.

Отпечатано в типографии Ташкентского государственного юридического университета.
100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, 37.

© Ташкентский государственный юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Б. Ходжаев – ректор Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

З. Эсанова – проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

О. Чориев – директор Редакционно-издательского центра Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Е. Каньязов – директор Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, кандидат юридических наук

Ж. Ташкулов – заведующий отделом Института государства и права Академии наук, доктор юридических наук, профессор

У. Тухташева – заместитель директора Агентства по противодействию коррупции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

М. Ясан – профессор юридического факультета Университета Балыкесир (Турция)

С. Маъмун – преподаватель Исламского государственного университета (Индонезия)

Ш. Асадов – начальник управления юридического образования и судебной экспертизы Министерства юстиции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

И. Эргашев – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ж. Нематов – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

М. Аминжонова – доцент кафедры организации контроля за исполнением законодательства Правоохранительной академии Республики Узбекистан, доктор юридических наук

М. Рахимов – начальник Центра исследований Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

И. Джураев – заведующий сектором судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

О. Нарзуллаев – профессор сектора экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ф. Махмудов – заместитель директора Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, доктор юридических наук, доцент

М. Кадирова – и.о. профессора сектора уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

И. Якубова – и.о. профессора сектора права интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Мухамеджанов – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Н. Ниязова – профессор сектора узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, кандидат педагогических наук

FOUNDER: TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

"Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences" legal scientific-practical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020, with certificate number 0931.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Mustafaev, E. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova, Kh. Yuldasheva, E. Sharipov

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Publishing department addess:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Subscription index: 1385.

Publishing license
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 25.06.2026.
Paper size: A4.
Cond.p.f: 22.
Units: 100. Order: № 71.

Printing house license
№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

B. Khodjaev – Rector of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR

O. Choriev – Director of the Publishing and Editorial Center of Tashkent State University of Law

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Y. Kanyazov – Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Candidate of Legal Sciences

J. Tashkulov – Head of the Department of the Institute of State and Law of the Academy of Sciences, Doctor of Law, Professor

U. Tukhtasheva – Deputy Director of the Anti-Corruption Agency, Doctor of Law, Professor

M. Yasan – Professor of the Faculty of Law, Balikesir University (Turkey)

S. Ma'mun – Lecturer at Universitas Islam Negeri (Indonesia)

Sh. Asadov – Head of the Department of Legal Education and Forensic Examination of the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

I. Ergashev – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

J. Nematov – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

M. Aminjonova – Associate Professor of the Department of Organization of Control over the Execution of Legislation of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

M. Rakhimov – Head of the Research Center of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

I. Djuraev – Head of the Department of Jucidiary, Advocacy and Law Enforement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

O. Narzullaev – Professor of the Department of Environmental Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

F. Makhmudov – Deputy Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Doctor of Law, Associate Professor

M. Kadirova – Acting Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

I. Yakubova – Acting Professor of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Mukhamedjanov – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

N. Niyazova – Professor of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Candidate of Pedagogical Sciences

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

11 **ESHTURDIYEVA FARANGIZ BAXODIR QIZI**
Neyrohuquqlarni milliy qonunchilikka implementatsiya qilish: sun'iy intellekt davrida O'zbekiston huquq ijodkorligi siyosatining ustuvor yo'nalishlari

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

23 **XUJANAZAROV AZIZJON ANVAROVICH**
Raqamlashtirish davrida norma ijodkorligining zamonaviy tendensiyalari tahlili

34 **ALIYEV ILHOMJON MUROD O'G'LI**
O'zbekistonda sun'iy intellekt va raqamli o'zgarish: "aqlli millat"ni shakllantirishning huquqiy asoslari

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

43 **BURXANOVA LEYLA MARIUSOVNA**
2026-yil – "Mahallani rivojlantirish va jamiyat farovonligini oshirish yili" ustuvorliklari kontekstida nikoh tuzishning huquqiy asoslarini takomillashtirish

58 **KORYOG'DIYEV BOBUR UMIDJON O'G'LI, UMARALIYEV ISMOILJON IBROHIMJON O'G'LI, RAMIDDINOV BURXONIDDIN JALOLIDDINOVICH**
O'zboshimchalik bilan qurilgan imoratlarning huquqiy rejimi: O'zbekiston qonunchiligidagi muammolar va takomillashtirish yo'nalishlari

12.00.04 – FUQAROLIK PROTSESSUAL HUQUQI. IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI. HAKAMLIK JARAYONI VA MEDIATSIYA

67 **XUDOYNAZAROV DADAXON AVAZ O'G'LI**
Sud chaqiruvlari tizimida raqamli islohotlar va sun'iy intellekt imkoniyatlari

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

76 **RAJABOV NARIMAN SHARIFBAYEVICH**
O'zbekiston Respublikasida biogaz texnologiyalaridan foydalanishni huquqiy tartibga solishning ekologik jihatlari

88 **ALLOBERDIYEVA DURDONA O'KTAMJON QIZI**
Turistik faoliyatning atrof-muhitga ta'siri va uni huquqiy tartibga solish masalalari

12.00.07 – SUD HOKIMIYATI. PROKUROR NAZORATI. HUQUQNI MUHOFAZA QILISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH. ADVOKATURA

95 **QODIRALIYEV SADDAM BAXTIYORJON O'G'LI**
Advokatga nisbatan qo'llanadigan intizomiy jazo chorasi sifatida litsenziyaning amal qilishini tugatishning nazariy-huquqiy tahlili

102 **MUHAMMADJONOV ABRORJON AKMALJON O'G'LI**
Xorijiy mamlakatlar prokuratura modellarining qiyosiy-huquqiy tahlili

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

112 **ATANIYAZOV JASURBEK KURBANBAYEVICH**
Jinoyat ishlarini tergov qilishda tergovchining protsessual mustaqilligi kafolatlarini kengaytirish xususiyatlari

126 **MAMADALIYEV UMID YULDASHEVICH**
O‘zbekiston Respublikasida ekstraditsiya institutini tartibga solinishi: holati, muammolari va tendensiyalari

137 **FATULLAYEV SHODMONBEK MADATOVICH**
Jinoyat protsessidagi ekspertiza instituti: solishtirma-huquqiy tahlil

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

146 **RAXMANOV SHUXRAT NAIMOVICH**
Xalqaro tashkilotlar diplomatik huquqi manbalarining tizimi va ta’sirchanligi

154 **MO‘MINOV ASILBEK HUSNIDDIN O‘G‘LI**
Raqamli muhitda shaxsiy huquq va erkinliklarni himoya qilishga oid BMT rezolyutsiyalari: ahamiyati hamda samaradorligi

164 **IBODULLAYEV SAYIDKOMIL BEKPO‘LAT O‘G‘LI**
Markaziy osiyoda ichimlik suvi tanqisligi tahdidi

12.00.13 – INSON HUQUQLARI

179 **BEKBO‘TAYEVA LOBAR SHOVKAT QIZI**
Muqobil vasiylik tizimini normativ-huquqiy tartibga solish: O‘zbekiston qonunchiligining tizimli tahlili

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

11 **ЭШТУРДИЕВА ФАРАНГИЗ БАХОДИР КИЗИ**
Имплементация нейроправ в национальное законодательство: приоритетные направления правотворческой политики Узбекистана в эпоху искусственного интеллекта

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО. ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

23 **ХУЖАНАЗАРОВ АЗИЗЖОН АНВАРОВИЧ**
Анализ современных тенденций нормотворчества в эпоху цифровизации

34 **АЛИЕВ ИЛХОМЖОН МУРОД УГЛИ**
Искусственный интеллект и цифровая трансформация в Узбекистане: правовые основы формирования «умной нации»

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

43 **БУРХАНОВА ЛЕЙЛА МАРИУСОВНА**
Совершенствование правовых основ заключения брака в контексте приоритетов 2026 года – года развития махалли и повышения благосостояния общества

58 **КОРЁГДИЕВ БОБУР УМИДЖОН УГЛИ, УМАРАЛИЕВ ИСМАИЛЖОН ИБРОХИМЖОН УГЛИ, РАМИДДИНОВ БУРХОНИДДИН ЖАЛОЛИДДИНОВИЧ**
Правовой режим самовольно возведённых строений: проблемы и направления совершенствования законодательства Узбекистана

12.00.04 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. АРБИТРАЖ И МЕДИАЦИЯ

67 **ХУДОЙНАЗАРОВ ДАДАХОН АВАЗ УГЛИ**
Цифровые реформы и возможности искусственного интеллекта в системе судебных вызовов

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

76 **РАЖАБОВ НАРИМАН ШАРИФБАЕВИЧ**
Экологические аспекты правового регулирования использования биогазовых технологий в Республике Узбекистан

88 **АЛЛОБЕРДИЕВА ДУРДОНА УКТАМЖОН КИЗИ**
Воздействие туристической деятельности на окружающую среду и вопросы его правового регулирования

12.00.07 – СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ. ПРОКУРОРСКИЙ НАДЗОР. ОРГАНИЗАЦИЯ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. АДВОКАТУРА

95 **КОДИРАЛИЕВ САДДАМ БАХТИЁРЖОН УГЛИ**
Теоретико-правовой анализ прекращения действия лицензии как меры дисциплинарного взыскания, применяемой в отношении адвоката

102 **МУХАММАДЖОНОВ АБРОРЖОН АКМАЛЖОН УГЛИ**
Сравнительно-правовой анализ моделей прокуратуры в зарубежных странах

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

112 **АТАНИЯЗОВ ЖАСУРБЕК КУРБАНБАЕВИЧ**
Особенности расширения гарантий процессуальной независимости следователя при расследовании уголовных дел
126 **МАМАДАЛИЕВ УМИД ЮЛДАШЕВИЧ**
Правовое регулирование института экстрадиции в Республике Узбекистан: состояние, проблемы и тенденции
137 **ФАТУЛЛАЕВ ШОДМОНБЕК МАДАТОВИЧ**
Институт судебной экспертизы в уголовном процессе: сравнительно-правовой анализ

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

146 **РАХМАНОВ ШУХРАТ НАИМОВИЧ**
Система и эффективность источников дипломатического права международных организаций
154 **МУМИНОВ АСИЛБЕК ХУСНИДДИН УГЛИ**
Резолюции ООН по защите личных прав и свобод в цифровой среде: значение и эффективность
164 **ИБОДУЛЛАЕВ САИДКОМИЛ БЕКПУЛАТ УГЛИ**
Угроза дефицита питьевой воды в Центральной Азии

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

179 **БЕКБУТАЕВА ЛОБАР ШОВКАТ КИЗИ**
Нормативно-правовое регулирование альтернативной опеки: системный анализ законодательства Узбекистана

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

11 **ESHTURDIEVA FARANGIZ BAKHODIR KIZI**
Implementation of neuro-rights into national legislation: priorities of Uzbekistan's law-making policy in the era of artificial intelligence

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

23 **KHUJANAZAROV AZIZJON ANVAROVICH**
Analysis of modern trends in norm-making in the era of digitalization

34 **ALIEV ILKHOMJON MUROD UGLI**
Artificial intelligence and digital transformation in Uzbekistan: legal frameworks for the formation of a "smart nation"

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

43 **BURKHANOVA LEYLA MARIUSOVNA**
Improvement of the legal framework for marriage registration in the context of the priorities of 2026 – the year of mahalla development and the improvement of social welfare

58 **KORYOGDIEV BOBUR UMIDJON UGLI, UMARALIYEV ISMOILJON IBROHIMJON UGLI, RAMIDDINOV BURKHONIDDIN JALOLIDDINOVICH**
Legal regime of unauthorized constructions: problems of the legislation of Uzbekistan and directions for its improvement

12.00.04 – CIVIL PROCEDURAL LAW. ECONOMIC PROCEDURAL LAW. ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

67 **KHUDOYNAZAROV DADAKHON AVAZ UGLI**
Digital reforms and artificial intelligence opportunities in the court summons system

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

76 **RAJABOV NARIMAN SHARIFBAEVICH**
Environmental aspects of legal regulation of biogas technologies in the Republic of Uzbekistan

85 **ALLOBERDIEVA DURDONA UKTAMJON KIZI**
The impact of tourism activity on the environment and issues of its legal regulation

12.00.07 – JUDICIAL BRANCH. PROSECUTOR'S CONTROL. ORGANIZATION OF LAW ENFORCEMENT. ADVOCACY

95 **QODIRALIEV SADDAM BAKHTIYORJON UGLI**
Theoretical and legal analysis of the termination of a license as a disciplinary punishment measure applied to an advocate

102 **MUHAMMADJONOV ABRORJON AKMALJON UGLI**
Comparative legal analysis of prosecutor's models of foreign countries

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

112 **FATULLAYEV SHODMONBEK MADATOVICH**
The institute of expertise in criminal proceedings: a comparative legal analysis
126 **MAMADALIEV UMID YULDASHEVICH**
Regulation of the institute of extradition in the Republic of Uzbekistan: state, problems, and trends
137 **FATULLAYEV SHODMONBEK MADATOVICH**
The institute of expertise in criminal proceedings: a comparative legal analysis

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

146 **RAKHMANOV SHUKHRAT NAIMOVICH**
System and effectiveness of the sources of diplomatic law of international organizations
154 **MUMINOV ASILBEK HUSNIDDIN UGLI**
UN resolutions on the protection of personal rights and freedoms in the digital environment: relevance and efficiency
164 **IBODULLAEV SAYIDKOMIL BEKPULAT UGLI**
The threat of drinking water shortage in Central Asia

12.00.13 – HUMAN RIGHTS

179 **BEKBUTAEVA LOBAR SHOVKAT KIZI**
Normative and legal regulation of alternative care: a system analysis of Uzbekistan’s legislation

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

2026-YIL 2-SON
VOLUME 10
ISSUE 2 / 2026

Kelib tushgan / Получено / Received: 13.02.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 02.06.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 25.06.2026

DOI: https://dx.doi.org/54.557$^{2\ 2}$/tsul.rols.6466.54.6./PZBN7975
UDC: 383.563(485)(575.5)

XORIJIY MAMLAKATLAR PROKURATURA MODELLARINING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI

Muhammadjonov Abrorjon Akmaljon oʻgʻli,
Oʻzbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Davlat va huquq instituti
tayanch doktoranti
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-9750-6119
e-mail: abrorma1997@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqolada xorijiy mamlakatlar prokuratura modellarining turlari hamda ularning huquqiy tabiati ochib berilgan. Prokuror modellarining tasnifi ularning zamonaviy huquq tizimlaridagi roli nuqtayi nazaridan tahlil qilingan. Xususan, AQSh, Buyuk Britaniya, Fransiya, Germaniya, Xitoy, Rossiya modellari qiyosiy-huquqiy tahlil qilgan. Shu bilan birga, anglo-sakson hamda roman-german huquqiy tizimidagi prokuraturaning tashkiliy tuzilmasi hamda funksional faoliyati olimlarning ilmiy-nazariy yondashuvlari asosida yoritilgan. Ushbu huquqiy tizimdagi prokuratura modellarining ijobiy va salbiy tomonlari yoritib berilgan. Shuningdek, umumiy huquq va kontinental huquq mamlakatlaridagi prokuratura organlarining tabiati va koʻlami, ikkita asosiy huquqiy tizim oʻrtasidagi eng muhim farqli jihatlar olimlarning yondashuvlari asosida muhokama qilinadi. Prokuratura faoliyatini tashkil etish yondashuvlari hamda prokuraturaning davlat hokimiyati organlari tizimidagi oʻrnidan, funksional mohiyatidan kelib chiqqan holda mamlakatlarning prokuraturasi toʻrt guruhga ajratib tahlil qilingan. Milliy prokuraturani shakllantirish hamda takomillashtirishda prokuratura modellarining ahamiyati atroflicha muhokama qilingan. Shuningdek, prokuraturaning tashkiliy jihatdan hokimiyat tizimidagi oʻrni turli huquqiy tizimlardagi davlatlar misolida koʻrib chiqilgan. Prokuratura modellarining ijobiy jihatlari muallif tomonidan ilmiy asoslangan taklif sifatida milliy prokuratura tizimiga tatbiq etish uchun ishlab chiqilgan.*

Kalit soʻzlar: *prokuratura, model, huquqiy tizim, prokuror nazorati, attorney xizmati, jinoiy taʼqib, davlat ayblovi, huquqiy-nazorat*

СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ МОДЕЛЕЙ ПРОКУРАТУРЫ В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ

Мухаммаджонов Аброржон Акмалжон угли,
базовый докторант
Института государства и права
Академии наук Республики Узбекистан

Аннотация. *В данной статье раскрываются виды моделей прокуратуры зарубежных государств и их правовая природа. Классификация прокурорских моделей анализируется с точки зрения их роли в современных правовых системах. В частности, проведён сравнительно-правовой анализ моделей прокуратуры США, Великобритании, Франции, Германии, Китая и России. Наряду с этим на основе научно-теоретических подходов учёных освещены организационная структура и функциональная деятельность прокуратуры в англосаксонской и романо-германской правовых системах. Рассмотрены преимущества и недостатки моделей прокуратуры, действующих в указанных правовых системах. Кроме того, на основе научных подходов исследователей обсуждаются природа и объём полномочий органов прокуратуры в странах общего и континентального права, а также наиболее существенные различия между двумя основными правовыми системами. С учётом подходов к организации деятельности прокуратуры, её места в системе органов государственной власти и функциональной сущности*

прокуратуры проведён анализ и предложена классификация прокуратур различных государств по четырём группам. Всесторонне рассмотрено значение различных моделей прокуратуры для формирования и совершенствования национальной системы прокуратуры. Также на примере государств, принадлежащих к различным правовым системам, исследовано организационно-правовое положение прокуратуры в системе государственной власти. Положительные стороны различных моделей прокуратуры обоснованы автором и предложены в качестве научно аргументированных рекомендаций для внедрения в национальную систему прокуратуры.

Ключевые слова: *прокуратура, модель, правовая система, прокурорский надзор, служба атторнеев, уголовное преследование, государственное обвинение, правовой надзор*

COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF PROSECUTOR'S MODELS OF FOREIGN COUNTRIES

Muhammadjonov Abrorjon Akmaljon ugli,
Basic Doctoral Student at the Institute of State and Law,
Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan

Abstract. *This article reveals the types of prosecutorial models in foreign countries and their legal nature. The classification of prosecutorial models is analyzed from the perspective of their role in modern legal systems. In particular, a comparative legal analysis of models from the USA, Great Britain, France, Germany, China, and Russia was conducted. At the same time, the organizational structure and functional activities of the prosecutor's office in the Anglo-Saxon and Romano-Germanic legal systems are highlighted on the basis of scientific and theoretical approaches of scientists. The positive and negative aspects of the prosecution models in this legal system are highlighted. Also, the nature and scope of the prosecution authorities in common law and continental law countries, the most important differences between the two main legal systems are discussed based on the approaches of scholars. Based on the approaches to organizing the activities of the prosecutor's office, as well as the place and functional nature of the prosecutor's office in the system of state authorities, the prosecutor's offices of the countries are divided into four groups. The importance of prosecutorial models in the formation and improvement of the national prosecutor's office is discussed in detail. Furthermore, the organizational role of the prosecutor's office in the system of power is examined using the example of states with different legal systems. The positive aspects of the prosecution models were developed by the author as a scientifically grounded proposal for implementation in the national prosecution system.*

Keywords*: prosecutor's office, model, legal system, prosecutor's oversight, attorney services, criminal prosecution, public prosecution, legal supervision*

Kirish

Bugungi kunda aksariyat xorijiy mamlakatlarda prokuratura adliya tizimining muhim tarkibiy qismi boʻlib, qonuniylikni ta'minlash, ayblovni qoʻllab-quvvatlash va jamoatchilik manfaatlarini himoya qilish mas'uliyatini oʻz zimmasiga olgan. Dunyodagi turli huquqiy tizimlarning mavjudligi prokuraturaning tashkiliy tuzilishida turli modellarning shakllanishiga olib keldi, ularning har biri oʻz davlatining tarixiy, siyosiy va madaniy xususiyatlarini aks ettiradi. Turli mamlakatlarda prokuratura faoliyatining huquqiy asoslarini oʻrganish nafaqat ularning samaradorligini baholashga, balki milliy prokuratura organlarini isloh qilish uchun eng yaxshi amaliyotlarni aniqlashga imkon beradi.

Xususan, bir qator kontinental Yevropa huquqiy tizimlarida prokurorlar jinoiy boʻlmagan vakolatlarni amalga oshiradi, masalan, oila huquqi va bolalar huquqlarini himoya qilish. Fransiya, Portugaliya va Italiyada davlat prokurorlari vasiylik, ota-ona huquqlari va voyaga yetmaganlarni himoya qilish, shuningdek, mehnatga oid nizolar bilan bogʻliq ishlarga aralashadi. Belgiya va Germaniyada esa mehnat protsessida ishtirok etishi mumkin. Shu bilan birga, prokurorlar ish joyidagi nizolarda qonuniylikka rioya qilishni ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Skandinaviya mamlakatlarida prokuratura davlat boshqaruvi nazorati faoliyatini amalga oshiradi. Prokuratura xizmatlari hukumatning javobgarligi va ma'muriy qonuniyligini nazorat qilishda ishtirok etadi yoki Norvegiya va Niderlandiya kabi ba'zi yurisdiksiyalarda ekologik jinoyatlar va qonunbuzarliklar bilan shugʻullanadigan ixtisoslashgan prokuratura boʻlinmalari mavjud.

Ushbu kengroq vakolatlar davlat ayblovi funksiyasining an'anaviy jinoiy protsessdan tashqariga siljishini aks ettiradi, uning huquqning ko'plab sohalarida qonuniylik va jamoat manfaatlarini himoya qiluvchi rolini kuchaytiradi (Klimek & Šramel, 2025). Umuman olganda, prokuratura modellarining shakllanishi mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy holati hamda shakllangan huquqiy tizimiga bog'liq deb aytsak mubolag'a bo'lmaydi. Qayd etish lozimki, prokuraturaning vazifalari hamda uni amalga oshirish mexanizmlari natijasida prokuratura modellari takomillashib bormoqda. Ushbu modellarning rivojlanishi natijasida milliy prokuraturani isloh etish imkoniyati vujudga kelmoqda.

Metodlar

Tadqiqotda prokuratura modellari turlarining shakllanishi va rivojlanishi, prokuratura tizimidagi o'xshash va farqli jihatlar, turli xil huquqiy tizimdagi mamlakatlar prokuraturasining tashkiliy-huquqiy asoslari hamda ularning davlat hokimiyati tizimidagi ahamiyati haqida huquqshunos olimlarning ilmiy-nazariy qarashlaridan foydalanildi. Shuningdek, xorijiy mamlakatlar prokuraturasining tashkiliy tuzilmasi qiyosiy-huquqiy tahlil qilindi. Tadqiqotda tahlil, sintez, umumlashtirish, induksiya va deduksiya metodlari qo'llandi.

Natijalar

Prokuratura modellarini tadqiq etar ekanmiz, ushbu model turlari hamda ularning shakllanishiga oid olimlarning ilmiy mulohazalarini ko'rib chiqishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

A. Komilovning ta'kidlashicha, xalqaro tajribada prokuratura organlarining ikkita asosiy modeli shakllangan. Bunda prokuraturaning u yoki bu model doirasiga kirishi davlatning huquqiy tizimi va davlat mexanizmining tuzilishi bilan o'zaro aloqador. Birinchi modelda prokuratura organlari jinoiy ta'qib va ayblov idorasi sanalsa, ikkinchi modelda u qonunchilik ustidan nazorat olib boradigan organ hisoblanadi (Komilov, 2021).

Milliy huquqshunos olimlarimiz Z.S. Ibragimov (2011) va O. Toshev (2021) tomonidan prokuratura modellarini tasniflash 4 guruhga bo'lib o'rganilgan. Birinchi guruhga prokuratura adliya vazirligi tarkibiga kiruvchi mamlakatlar, ikkinchi guruhga prokuratura butunlay sud tarkibida yoki sud hokimiyati doirasida ma'muriy mustaqillikka ega bo'lgan davlatlar, uchinchi guruhga prokuratura organlari mustaqil tizim bo'lgan hamda mamlakat parlamenti yoxud davlat boshlig'i oldida hisobdor bo'lgan davlatlar, to'rtinchi guruhga prokuratura yoki shunga o'xshash idoralar mavjud bo'lmagan davlatlar kiradi. Bunday tasniflash yana boshqa bir guruh olimlar A. Allamuratov va D. Xamdamovalarning ilmiy tadqiqot ishlarida ham ilgari surilgan (Allamuratov & Ergashev, 2009; Khamdamova, 2020).

Sh. Zokirov davlatlarning huquqiy tizimi, aholining huquqiy savodxonlik darajasi, urf-odat va an'analarning bir-biriga o'xshashligi hamda farqli jihatlarning mavjudligi, shu bilan birga, davlatlarning boshqarilish mexanizmi turli xil shaklda rivojlanganligi prokuratura modellarining shakllanishiga olib keladi deb hisoblaydi (Zokirov, 2025).

Umuman olganda, umumiy huquq va kontinental huquq mamlakatlaridagi prokuratura organlari o'rtasidagi eng muhim farq ularning tabiati va funksiyalari ko'lamida namoyon bo'ladi. Prokuratura organlarining tabiatiga kelsak, ba'zi xitoylik olimlar kapitalistik mamlakatlardagi prokuratura organlari davlat ayblovi organlari, sotsialistik mamlakatlardagilar esa huquqiy nazorat organlari deb hisoblaydi va kapitalistik hamda sotsialistik prokuratura tizimlari o'rtasidagi tub farq shundan iborat deyishadi (Song & Chen, n.d.).

Kontinental yoki roman-german modeli Germaniya, Fransiya, Italiya, Ispaniya kabi Yevropa mamlakatlariga xos. Bu modelda prokuratura mustaqil davlat organi sifatida faoliyat yuritadi va u adliya vazirligiga bo'ysunadi yoki o'z faoliyatini mustaqil ravishda olib boradi.

Prokuratura faoliyatini tashkil etishni ushbu yondashuvining asosiy xususiyatlari quyidagilar.

1. Prokurorlarning aniq vertikal bo'ysunishini ta'minlaydigan iyerarxik tuzilma mavjudligi. L. Riabovolning ta'kidlashicha, prokuraturaning iyerarxik tuzilmasi organ zimmasiga yuklatilgan vazifalar doirasida asosiy rol o'ynaydi. Shu bilan birga, muallif huquqni muhofaza qilish organi tuzilmasidagi turli darajalar o'rtasidagi munosabatlarni aniq va bir ma'noli qoidalar bilan tartibga solish orqali shaxsiy xolislikdan qochish zarurligini ta'kidlaydi (Riabovol, 2021).

2. Funksional mustaqillik, bunda prokurorlar yuqori instansiyalarga hisobot bersalar-da, qonunga zid bo'lgan ko'rsatmalarni bajarmasliklari lozim. Germaniya prokuraturasini funksional mustaqillik namunasi sifatida tahlil qilar

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

ekanmiz, shuni ta'kidlash mumkinki, prokuratura faoliyatining qonunchilik bilan tartibga solinishi ijro hokimiyati tomonidan aralashish xavfini kamaytiradi, bu esa prokurorlar faoliyatida shaffoflik va xolislikni ta'minlaydi. Bundan tashqari, prokurorlarning funksional mustaqilligiga e'tibor qaratish lozim, chunki bu ularga yuqori mansabdor shaxslarning ko'rsatmalariga emas, balki qonunga muvofiq o'z vazifalarini bajarish imkonini beradi (Banakh, 2021).

3. Fuqarolik va ma'muriy ishlarni hal qilishda ishtirok etish, bu prokuraturaga jinoyat ishi bilan bir qatorda, ushbu sohalarda davlat manfaatlarini himoya qilish imkonini beradi. Faoliyatning huquqiy asosini prokuraturaning mustaqilligi va uning vazifalarini mustahkamlovchi milliy konstitutsiyalar va qonunlar tashkil etadi. Buyuk Britaniya, AQSh, Kanada kabi anglo-sakson huquq tizimi mamlakatlarida prokuratura davlat vakili vazifasini bajaradi. Prokurorlar sud hokimiyatining bir qismi emas, balki ijroiya yoki alohida tarmoq doirasida ishlaydilar va sudda ayblovni ta'minlaydilar. Kontinental modeldan farqli o'laroq, anglo-sakson tizimi kamroq markazlashgan bo'lib, prokurorlar sezilarli mustaqillikka ega (Kholodnytskyi, 2013a).

Prokuratura faoliyatini tashkil etishni anglo-sakson modelining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat.

1. Markazlashtirishdan voz kechish. Prokurorlar qaror qabul qilishda sezilarli mustaqillikka ega. AQShdagi okrug prokurorlarining rolini o'rgangan tadqiqotchi N. Xolodnitskiy bu masalaga alohida e'tibor qaratadi. Xususan, u prokurorlarning saylanishi ularning jamiyat oldidagi hisobdorligini oshirishning samarali usuli ekanligini ta'kidlaydi, shuningdek, saylov tizimi sharoitida faoliyatning siyosiylashuvi xavfini ham e'tirof etadi (Kholodnytskyi, 2013b).

Ba'zi tadqiqotchilar ham shunga o'xshash fikrni bildirib, AQShda prokurorlarning mustaqilligi ishlarni tez ko'rib chiqishga yordam berishini ta'kidlaydi. Biroq u ehtimoliy suiiste'molliklarning oldini olishga qaratilgan aniq ichki tartib-qoidalarni joriy etish muhimligini alohida uqtiradi (Kholodnytskyi, 2013a).

2. Lavozimlarning saylanishi. Amerika Qo'shma Shtatlarida prokurorlarning ma'lum qismi bevosita aholi tomonidan saylanadi, bu esa ularning jamiyat oldidagi mas'uliyatini oshirishga yordam beradi. Anglo-sakson modelining asosiy afzalligi uning moslashuvchanligi va prokurorlarning jamiyat oldidagi yuqori darajadagi hisobdorligidir. Shu bilan birga, prokurorlarning saylanishi ayniqsa saylov kampaniyalari davrida faoliyatning siyosiylashuvi xavfini tug'dirishi ta'kidlanadi (Kholodnytskyi, 2013b).

3. Cheklangan funksiyalar doirasi. Anglo-sakson tizimidagi prokurorlar asosan jinoiy ishlar bilan shug'ullanadi, fuqarolik sud ishlarini ko'rib chiqishga jalb etilishdan qochadi. Faoliyatning asosini shtat qonunlari yoki federal qonunlar tashkil etadi, ular prokurorlarning vakolatlarini belgilaydi va ularning hisobdorligini ta'minlaydi. Shunday qilib anglo-sakson modeli markazlashmagan xususiyati, prokurorlar faoliyatini tashkil etishdagi moslashuvchanligi va ularning funksional vakolatlarini jinoyat huquqi sohasiga cheklash bilan ajralib turadi (Cherpak, 2024).

Prokuratura organlarining alohida mavqeyi haqida gapirganda shuni nazarda tutish kerakki, xorijiy mamlakatlarda ham prokuratura organlarini hokimiyatning biron-bir tarmog'iga qat'iy ravishda kiritish ancha qiyin. Masalan, zamonaviy adabiyotlarda prokuraturaning davlat hokimiyati organlari tizimidagi o'rnidan kelib chiqib, mamlakatlarning to'rt guruhi ajratib ko'rsatiladi.

1. Prokuratura adliya vazirligi tarkibiga kiradigan mamlakatlar, ular odil sudlov organlari qatoriga kirishi va sudlar huzurida faoliyat yuritishi, prokurorlar esa sudyalar korpusiga ("magistratura"ga) mansub bo'lishi mumkin.

2. Prokuratura to'liq sud tizimi tarkibiga kiritilgan va sudlar huzurida joylashgan yoxud sud hokimiyati doirasida ma'muriy avtonomiyadan foydalanadigan mamlakatlar.

3. Prokuratura mustaqil tizimga ajratilgan va parlament yoki davlat rahbariga hisobdor bo'lgan mamlakatlar.

4. Prokuratura yoki uning to'g'ridan to'g'ri muqobili umuman bo'lmagan mamlakatlar (Dodonov & Krutskikh, 2002).

Birinchi guruhga AQSh, Fransiya, Belgiya, Niderlandiya, Lyuksemburg, Isroil, Yaponiya va boshqalar; ikkinchi guruhga Ispaniya, Kolumbiya, Bolgariya va boshqalar; uchinchi guruhga XXR, Vyetnam, KXDR, Kuba va Laos; to'rtinchi guruhga Buyuk Britaniya misol bo'la oladi.

Taklif etilgan bo'linmadan kelib chiqib, milliy-huquqiy tasnifni asos qilib olgan holda prokura-

tura organlari va muassasalari tuzilishining tarixan shakllangan quyidagi tipologiyasini keltirish mumkin.

Prokuraturaning anglo-sakson turi. Ushbu turdagi prokuraturaning asosiy vazifalari jinoiy ta'qibni amalga oshirish, ommaviy ayblovni qo'llab-quvvatlash, shuningdek, ommaviy hokimiyatning vakillik organi sifatida sudlarda ishtirok etishdir. Unga prokurorlarning nazorat vakolatlariga ega emasligi xosdir. Tashkiliy jihatdan bu turdagi prokuratura ko'proq davlat hokimiyati organi emas, balki davlat xizmatida bo'lgan mijoz-ommaviy hokimiyat vakili tomonidan yollangan yuristlarning professional korporatsiyalari yig'indisidir. Bu prokuraturaning ikki turi – amerika va ingliz prokuraturalarini o'z ichiga oladi.

Amerika modeli uchun federal darajada davlat apparatiga qo'shilishning yuqori darajasi xosdir. AQSHga nisbatan "prokuratura" bir nechta xizmat va mansabdor shaxslarni o'z ichiga oladi:

– bir vaqtning o'zida AQSH Adliya vaziri bo'lgan AQSH Bosh attorneysi boshchiligidagi Attorney xizmati;

– AQSH Bosh attorneysi boshchiligidagi solisitorlik xizmati (federal solisitorlik); shuningdek, o'z faoliyatini maxsus ishtirokda amalga oshiruvchi Mustaqil prokuror (AQSH Mustaqil prokurori) lavozimi.

Agar federal darajada AQSH prokuraturasi organlar va mansabdor shaxslarning yagona tizimi bo'lsa, shtatlar darajasida attorneturalar mustaqil markazlashtirilgan xizmatdan ko'ra ko'proq jinoiy ta'qib va sud ishlarida shtat jamoat hokimiyati manfaatlarini ifodalovchi advokatlarning professional korporatsiyasi hisoblanadi. Federal attornetura va shtatlar attorneturalari o'rtasida muvofiqlashtiruvchi aloqa mavjud.

AQSH prokuraturasi ijro etuvchi hokimiyat tizimiga kiradi. Uning faoliyati shtat va mahalliy darajada amalga oshiriladi. Shu bilan birga, hukumatga o'z faoliyati darajasi yuzasidan tegishli maslahatlar beradi, sudda hukumat manfaatini himoya qiladi hamda amaldagi qonunchilikning umumiy bajarilishini ta'minlaydi. Boshqa narsalar qatorida, AQSH prokuraturasi prokuratura xizmati sifatida ishlaydi. Jinoyat ishini qo'zg'atish, amaldagi qonunchilikni buzganlik holatlarini tekshirish, sudda jinoiy ish qo'zg'atish va ayblovni qo'llab-quvvatlash huquqi kabi funksiyalarni bajaradi. Qo'shma Shtatlardagi Federal prokuratura o'zining tergov organlariga, shu jumladan, FQBga ega va u Adliya vazirligiga bo'ysunadigan huquqni muhofaza qilish organlaridan faqat bittasi hisoblanadi.

Shunday qilib AQSHda prokuratura jinoiy ta'qibni amalga oshiruvchi, davlat ayblovini qo'llab-quvvatlovchi va sud majlislarida davlat hokimiyatining vakillik organi sifatida ishtirok etuvchi organ hisoblanadi. Prokuratura markazsizlashtirish va nazorat vakolatlarining yo'qligi bilan ajralib turadi. Tashkiliy nuqtayi nazardan, AQSHda prokuratura ko'proq davlat hokimiyatiga emas, balki bir vaqtning o'zida davlat hokimiyati organlari vakillarining davlat xizmatida bo'lgan advokatlarning o'ziga xos professional korporatsiyasiga qaratilgan (Worrall & Nugent-Borakove, 2008).

Britaniya modeli mohiyatan davlat yuristlar korporatsiyasidir, ba'zi mualliflar uni ochiqchasiga "davlat advokaturasi" deb atashadi (Derishev, 2003), yagonalik va markazlashuv tamoyillariga emas, balki kasbiy hamkorlik tamoyillariga asoslanadi. Buyuk Britaniyada attorney xizmatini *General Attorney* korporatsiyasi boshqaradi o'z maqomi bo'yicha parlament a'zosiga tenglashtirilgan, biroq Vazirlar Mahkamasi a'zosi emas. Buyuk Britaniya advokatlar hamjamiyatining oliy mansabdor shaxsi sifatida Buyuk Britaniya Bosh attorneysi alohida muhim jinoiy ishlar bo'yicha sudda hukumat nomidan ayblovni qo'llab-quvvatlaydi, shuningdek, da'vogar yoki javobgar sifatida hukumat manfaatlarini ifodalaydi.

Prokuraturaning kontinental-yevropacha turi. Ushbu turga xos bo'lgan asosiy funksiyalar jinoiy ta'qibni amalga oshirish, davlat ayblovini qo'llab-quvvatlash va boshqa sud ishlarida ishtirok etishdir. Biroq bundan tashqari, ko'rsatilgan prokuraturalar davlat manfaatlarini sudda ifodalaydi va nazorat vakolatlarini amalga oshiradi. Bu borada Yevropa prokuraturalari, eng avvalo, huquqni muhofaza qiluvchi organlar hisoblanadi. Tashkiliy jihatdan ular ikki xil mavqega ega:

– bir tomondan, ma'muriy jihatdan tegishli adliya vazirlariga bo'ysunadi (ya'ni rasman hokimiyatning ijro etuvchi organlari tarkibiga kiradi);

– ikkinchi tomondan, ko'p sonli sudlar huzurida o'z funksiyalarini amalga oshiradi (sud tizimida faoliyat yuritadi). Shu bilan birga, anglo-sakson turidan farqli o'laroq, bu tur uchun yuqori

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

darajadagi markazlashuv va yuqori hamda quyi turuvchi prokurorlar oʻrtasida subordinatsion aloqalarning mavjudligi xosdir.

Ushbu turning eng tipik vakillari Fransiya, Germaniya va Rossiya prokuraturalaridir. Prokuraturaning fransuz modeli – davlat hokimiyati organi sifatida prokuraturaga xos boʻlgan asosiy belgilarni oʻzida mujassamlashtirgan klassik model hisoblanadi.

Birinchidan, bu prokuratura tizimining qat'iy markazlashuvi va birligidir. Respublika prokurorlari adliya vazirining tavsiyasiga binoan Respublika Prezidenti tomonidan tayinlanadigan va lavozimidan ozod etiladigan apellyatsiya sudlari huzuridagi bosh prokurorlarga boʻysunadilar.

Ikkinchidan, turli funksiyalarni amalga oshirish: jinoiy ta'qib, davlat ayblovini qoʻllab-quvvatlash, dastlabki tergov va politsiya surishtiruvi ustidan nazoratni amalga oshirish, fuqarolik sud ishlarini yuritishda mustaqil tomon sifatida ishtirok etish, sudda vakillik qilish.

Uchinchidan, Fransiya prokurorlari oʻz vakolatlarini amalga oshirishda Respublika qurolli kuchlarining yordamini talab qilish huquqiga ega, ya'ni ular oʻzlariga yuklatilgan vazifalarni amalga oshirish uchun jiddiy davlat majburlovi huquqiga ega. Nihoyat yuqorida ta'kidlanganidek, institutsional jihatdan Fransiya prokuraturasi ijro etuvchi hokimiyat va sud tizimi oʻrtasida ikki tomonlama mavqega ega.

Germaniya prokuraturasi oʻz tabiatiga koʻra huquqni muhofaza qiluvchi organ boʻlib, odil sudlov manfaatlariga xizmat qilishga moyilligi bilan ajralib turadi. Ushbu prokuraturaning asosiy vazifasi jinoiy ta'qibni amalga oshirishdan iborat. Keng ma'noda bu protsessual harakatlarni amalga oshirish, dastlabki tergovga rahbarlik qilish, sudda ayblovni shakllantirish, yoʻnaltirish va qoʻllab-quvvatlash, ijro ishini yuritishda ishtirok etishni anglatadi.

Zamonaviy GFR prokuraturasi, ushbu institutning oʻzi XIX asr boshlarida Fransiyadan olingan boʻlishiga qaramay, nazorat vakolatlaridan deyarli mahrum, bu esa uni alohida turga ajratish imkonini beradi. Germaniya davlatining oʻziga xos xususiyatlaridan yana biri markazlashish darajasining kamligi boʻlib, bu qisman davlatning federativ tuzilishi bilan izohlanadi.

Xitoy kabi sotsialistik tizimli mamlakatlarda prokuratura ikki xil vazifani bajaradi: ayblovni qoʻllab-quvvatlash va qonunlarning ijrosini nazorat qilish. Bu model Sovet Ittifoqiga ham xos boʻlib, u sobiq sovet mamlakatlarida prokuratura tuzilishiga ta'sir koʻrsatgan. Prokuratura faoliyatini tashkil etishning ushbu modelining quyidagi jihatlariga e'tibor qaratish lozim:

– keng nazorat vakolati. Prokuratura qonunlar ijrosini nafaqat jinoyat huquqi sohasida, balki davlat boshqaruvida ham nazorat qiladi. Xitoylik olimlar prokuraturaning Xitoydagi rolini tahlil qilib, uning davlat boshqaruvidagi nazorat funksiyasini ta'kidlamoqdalar. Bunday model markazlashgan siyosiy tizimlar uchun samarali boʻlsa-da, hokimiyatni taqsimlash tamoyillariga toʻliq mos kelmaydi.

– hokimiyat bilan yaqin aloqa. Koʻpincha prokuratura ijro hokimiyati organlariga boʻysunadi. Hozirgi bosqichda Xitoyda prokuratura keng vakolatlarni saqlab qolgan, biroq uning faoliyati hukmron partiya tomonidan tartibga solinadigan siyosiy tizimga kiritilgan (Ji, 2022).

Rossiya prokuraturasi Yevropa prokuraturasi tizimida alohida oʻrin tutadi. Yuqorida ta'kidlanganidek, Rossiya prokuraturasining prototipi sifatida Fransiya prokuraturasi ham xizmat qilgan boʻlsa-da, dastlab u biroz boshqacha tamoyillar asosida tashkil etilgan.

Birinchidan, Rossiya modeli uchun jinoiy ta'qib funksiyasi davlat ayblovini qoʻllab-quvvatlash bilan bir qatorda keng nazorat vakolatlari xosdir. Shu bilan birga, ikkinchisining mavjudligi unga Fransiya prokuraturasidagi kabi jinoiy ta'qibni yuklash bilan bogʻliq emas, balki mahalliy prokuraturaning mustaqil immanent belgisidir.

Ikkinchidan, Rossiya prokuraturasi adliya organlarining faqat tashqi belgilariga ega boʻlgan mustaqil organlar tizimidir. Bu organlar tizimi mamlakatdagi davlat hokimiyatining oliy organiga, dastlab imperatorga, keyinchalik sovet davrida Oliy Kengashga boʻysungan. Shu munosabat bilan davlatning butun hududida markaziy hokimiyat manfaatlarini ta'minlash uning asosiy vazifalaridan biri boʻlib keldi va shunday boʻlib qolmoqda.

Uchinchidan, sovet ta'siri ostida prokuraturaning bunday modeli ilgari davlat qurilishining Yevropa an'analarini bilmagan yoki ulardan foydalanmagan bir qator sotsialistik mamlakatlar uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega boʻldi. Nihoyat tegishli tarixiy davrlarning huquqiy tizimlarida

petrovsk va sovet prokuraturalarining muqobillari yoʻqligi ularni alohida mustaqil turga ajratish imkonini beradi (Voronin, 2013).

Muhokama

Tadqiqotchilar T. Reshetnikova va M. Frolova (Reshetnikova et al., 2013) prokuror modellarining tasnifini zamonaviy huquq tizimlaridagi roli nuqtayi nazaridan tahlil qildilar. Ularning xulosalariga koʻra, mamlakatlarda prokuraturaning Angliya-Amerika modeli bilan prokuratura organlari tarixan hukumatning yuridik boʻlimlari sifatida paydo boʻlgan. Angliya va uning sobiq mustamlakalarida huquqning rivojlanishi tizim va jamoatchilik bilan aloqalar, odatda, prokuratura direktori kabineti shaklida amalga oshiriladigan prokurorlarning professional apparatini yaratishni taqozo etdi.

Sudda ayblovni ta’minlash, shu jumladan, fuqarolik nizolari boʻyicha davlat organlariga maslahat berish va gʻaznaning fiskal manfaatlarini himoya qilish tarixan ommaviy-huquqiy faoliyatning oʻziga xos vazifalaridan biri boʻlib kelgan.

Roman-german huquqiy tizimida prokuror instituti koʻpincha “Davlat vazirligi”, “Fiskal boʻlim” yoki “Davlat advokati idorasi” deb nomlanadi. Angliya-Amerika modelidan farqli oʻlaroq, kontinental Yevropa mamlakatlarida prokuror nafaqat jinoiy ta’qib qilishni, balki jinoiy jarayonning sudgacha boʻlgan bosqichlarini ham nazorat qiladi va jinoiy tergovni nazorat qiladi. Masalan, Fransiyada prokurorlar politsiya tergovlari va dastlabki tergovlarini nazorat qiladi; Italiyada esa, ular jinoiy ish qoʻzgʻatadi, tergov oʻtkazadi va sud politsiyasini nazorat qiladi.

Xorijiy va mahalliy olimlar prokuraturaning davlat tizimidagi rolini oʻrgandilar. Xususan, O. Korshunova va boshqalar (2019) prokuratura tizimlarining funksional mohiyatidan kelib chiqqan holda quyidagi turlarini ajratib koʻrsatishadi (Korshunova et al., 2019):

1. Ijroiya hokimiyati doirasida prokuratura: prokuratura ijroiya hokimiyatining bir qismi sifatida faoliyat yuritadi va uning vazifalarini bajarishga xizmat qiladi (masalan, AQSH, Polsha, Yaponiya). Ushbu tizimlarda prokuraturaning asosiy vazifasi jinoiy ta’qibni amalga oshirishdir.

2. Qonun chiqaruvchi hokimiyatga boʻysunuvchi prokuratura: prokuratura parlamentga hisobdor boʻlib, qonuniylikni ta’minlashga xizmat qiladi.

3. Sud tizimiga birlashtirilgan prokuratura: prokuratura sud tizimi doirasida tashkil etilgan va odil sudlovni amalga oshirishga yordam beradi (masalan, Niderlandiya, Ispaniya, Italiya, Fransiya).

4. Mustaqil prokuratura: prokuratura qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyatlaridan mustaqil ravishda faoliyat yuritib, qonuniylikni mustahkamlashga harakat qiladi (masalan, Xitoy).

5. Mavjud boʻlmagan yoki topshirilgan prokuratura: prokuraturaning funksiyalari boshqa organlar tomonidan amalga oshiriladi va alohida prokuratura instituti tashkil etilmagan (masalan, Avstraliya, Yamayka, Buyuk Britaniya).

Qiyosiy-huquqiy adabiyotlarda prokuratura organlari ularning huquqiy maqomi, funksiyalari, vakolatlari hamda davlat hokimiyati tizimidagi oʻrniga qarab toʻrt asosiy modelga ajratiladi:

1. Prokuratura sud tizimiga kiruvchi davlatlar (masalan, Fransiya, Germaniya, Yaponiya, Belgiya, Daniya, Niderlandiya, Ruminiya).

2. Prokuratura sud tizimiga birlashtirilgan va uning nazorati ostida faoliyat yuritadigan mamlakatlar (masalan, Ispaniya, Bolgariya, Finlyandiya, Braziliya).

3. Prokuratura parlament va davlat boshligʻi oldida javobgar boʻlgan mamlakatlar (masalan, Xitoy, Vyetnam, Shimoliy Koreya).

4. Alohida prokuratura yoki shunga oʻxshash muassasa mavjud boʻlmagan Angliya kabi mamlakatlar.

T. Reshetnikova va M. Frolova shunga oʻxshash tasnifni taklif qiladilar va quyidagi guruhlarni ajratadilar (Reshetnikova et al., 2013):

1. Birinchi guruh mamlakatlarida (masalan, Daniya, Qirgʻiziston, Meksika, Norvegiya, Sloveniya, Filippin, Shvetsiya, Estoniya, AQSh va Britaniyaning boshqa sobiq mustamlakalari) prokuratura (yoki prokuratura organlari) ijro hokimiyatining bir qismi sifatida tasniflanadi.

2. Ikkinchi guruh mamlakatlarida (masalan, Ozarbayjon, Andorra, Bolgariya, Ispaniya, Latviya, Moldova) prokuror funksiyalari sud hokimiyatiga yuklatilgan.

3. Uchinchi guruhda (masalan, Fransiya, Germaniya, Belgiya, Italiya, Niderlandiya, Ruminiya) prokurorlar tashkiliy jihatdan Adliya vazirligiga boʻysunadi, lekin sudlarga biriktiriladi va sud hokimiyati tarkibida faoliyat yuritadi. V.N. Dodonovning fikricha, ular ijro etuvchi va sud hokimiyatlari oʻrtasida oraliq pozitsiyani egallaydi.

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

4. To'rtinchi guruh mamlakatlarida (masalan, MDHning aksariyat davlatlari, Albaniya, Vengriya, Shimoliy Makedoniya, Serbiya, Slovakiya, Xorvatiya, Lotin Amerikasining bir qancha davlatlari, Portugaliyaning sobiq mustamlakalari, Indoneziya, Gruziya) prokuratura hokimiyat tizimida avtonom mavqega ega bo'lgan har qanday hokimiyat tarmog'idan mustaqil ravishda ishlaydi.

E.L. Nikitin va N.V. Kulik prokuraturani tasniflashda uning funksiyalarini e'tiborga olishadi. O'ziga yuklangan funksiyalaridan kelib chiqib, ular to'rtta modelni ajratib ko'rsatishadi (Nikitin & Kulik, 2018).

– nazorat;
– ayblov;
– aralash nazorat-prokuratura;
– aralash prokuratura nazorati modellari.

Valensiya universitetining protsessual huquq professori Xose Martin Pastor Ispaniya, Italiya, Fransiya, Germaniya, Gollandiya, Buyuk Britaniya, Shvetsiya va Portugaliyadagi jinoyat protsessida prokuraturani tashkil etish va harakat qilishning turli modellarini tadqiq qildi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, yagona model yo'q va prokuraturaning ijroiya hokimiyati bilan aloqasi "kerakli". Hozirgi vaqtda prokuraturaning organik tuzilishi ham, uning jinoiy protsessdagi harakatlari ham munozarali masaladir, chunki bu muassasa ijroiya yoki sud hokimiyatining bir qismi ekanligi haqida muhim bahslar mavjud.

Martin Pastorning (2019) so'zlariga ko'ra, prokuraturaning hukumatdan mustaqilligi yagona jinoiy siyosatni ishlab chiqishga va muassasadan foydalanish uchun siyosiy javobgarlikka to'sqinlik qiladi. Uning fikricha, shu sababli bu ikki idorani bog'lash kerak. Tadqiqotchiga ko'ra, ushbu havola, muayyan holatlarda alohida ko'rsatmalar bermasdan, hukumatga o'z harakatlarini boshqarish bo'yicha umumiy ko'rsatmalar berishga imkon beradi.

Yevropada prokuratura sud hokimiyatining bir qismi bo'lgan va ijroiya hokimiyatidan mustaqil bo'lgan Italiya kabi tizimlar mavjud. Ispaniya, Germaniya, Buyuk Britaniya va Shvetsiyada prokuratura hukumat bilan bog'langan va mustaqil emas. Fransiya va Gollandiya kabi oraliq modellar prokuraturaning uzviy ravishda sud hokimiyatining bir qismi, lekin funksional jihatdan ijroiya hokimiyatiga qaramligi bilan ajralib turadi. Shuning uchun Xose Martinga ko'ra, Yevropa qonunchiligi bir nechta modellarni taklif qiladi, ularning har biri o'zining afzalliklari va kamchiliklariga ega.

"Birlik va iyerarxiya tamoyillari jinoiy siyosatni qo'llashda bir xillikning yo'qligi va fuqarolarning qonun oldida tengsizligining oldini olish uchun prokuraturaning ichki tuzilishiga rahbarlik qilishi kerak", – deb ta'kidlaydi Xose Martin Pastor (Martín Pastor, 2019).

Xulosa

Yuqoridagi olimlarning fikr mulohazalari, xorijiy mamlakatlar prokuraturasining tashkiliy-huquqiy asoslari hamda ilmiy manbalarni tadqiq qilish natijalarida shuni xulosa qilish mumkinki, turli xil prokuratura modellarining shakllanishi bevosita mamlakatlarning ijtimoiy-iqtisodiy holati, aholining huquqiy madaniyati darajasi hamda davlatlardagi yagona huquqiy tizimning mavjud emasligi bilan bog'liq. Prokuratura organlarining huquqiy tabiati hamda funksiyalariga qarab quyidagi farqli jihatlarni keltirib o'tishimiz mumkin. Prokuratura kapitalistik mamlakatlarda davlat ayblovi organlari, sotsialistik mamlakatlarda esa huquqiy nazorat organlari sifatida faoliyat yuritgan.

Xorijiy mamlakatlarning huquqiy tizimiga ko'ra, umumiy va kontinental huquq huquqiy tizimlaridagi prokuratura modellari quyidagi jihatlari bilan bir-biridan farq qiladi. Xususan, Buyuk Britaniya, AQSH, Kanada kabi anglo-sakson huquq tizimi mamlakatlarida prokuratura davlat vakili vazifasini bajaradi. Prokurorlar sud hokimiyatining bir qismi emas, balki ijroiya yoki alohida tarmoq doirasida ishlaydilar va sudda ayblovni ta'minlaydilar. Kontinental modeldan farqli o'laroq, anglo-sakson tizimi kamroq markazlashgan bo'lib, prokurorlar sezilarli mustaqillikka ega. Shu bilan birga, angol-sakson huquqiy tizimida prokuratura faoliyatini tashkil etishda quyidagi ijobiy jihatlar mavjud deb hisoblaymiz:

1. Markazlashtirishdan voz kechish.
2. Lavozimlarning saylanishi.
3. Cheklangan funksiyalar doirasi.

Prokuratura faoliyatini tashkil etishda yuqoridagi 3 ta muhim jihatlar angol-sakson huquqiy tizimidagi ijobiy natijalar deb hisoblaymiz. Chunki markazlashtirishdan voz kechish orqali prokuraturaning mustaqilligi ta'minlanadi. Lavozimlarga saylanish orqali esa ushbu tashkilot ustidan jamoatchilik nazorati ta'minlanadi. Cheklangan

doirada faoliyat yuritish natijasida ish yuklamasi kamayadi hamda oʻz funksiyalarini samarali amalga oshiradi.

Kontinental huquqiy tizimga oid mamlakatlar prokuraturasining oʻziga xos funksiyalari, jinoiy taʼqibni amalga oshirish, davlat ayblovini qoʻllab-quvvatlash va boshqa sud ishlarida ishtirok etishdir. Biroq bundan tashqari, koʻrsatilgan prokuraturalar davlat manfaatlarini sudda ifodalaydi va nazorat vakolatlarini amalga oshiradi. Kontinental huquqiy tizimi amal qiladigan mamlakatlarda prokuratura modelining oʻziga xos jihatlar quyidagilardan iborat:

– ushbu mamlakatlarda prokuratura huquqni muhofaza qiluvchi organ hisoblanadi. Tashkiliy jihatdan ijro hokimiyati yoki sud hokimiyati tizimida faoliyat yuritadi;

– prokuratura tizimining qatʼiy markazlashuvi va birligi;

– davlat majburlov vositalaridan foydalanish huquqining mavjudligi.

Sotsialistik model, yaʼni Xitoyning prokuraturasi. Ushbu prokuratura modeli asosan ikki yoʻnalishda faoliyat yuritgan. Xususan, ayblovni qoʻllab-quvvatlash va qonunlarning ijrosini nazorat qilish.

Yuqoridagi tahlillarni xulosa qilib xorijiy mamlakatlar prokuratura modellarini quyidagi turlarga ajratishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

1. Anglo-sakson modeli.
2. Roman-german modeli.
3. Sotsislistik model.
4. Aralash model.

Fikrimizcha, bugungi kunda milliy prokuraturaning tashkiliy tuzilmasini rivojlantirish hamda uning maqsad va vazifalarini takomillashtirishda yuqoridagi modellardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

REFERENCES

Allamuratov, A. T., & Ergashev, A. A. (2009). *Xorijiy mamlakatlarda prokuratura: oʻquv qoʻllanma [Prosecutor's office in foreign countries: A study guide]* (O. M. Madaliev, Ed.). TSIL Publ.

Banakh, S. V. (2021). Mizhnarodnyi dosvid orhanizatsii prokuratury [International experience of organization of the prosecutor's office]. *Right,* (29), 276–280.

Cherpak, S. (2024). *Pravovi zasady zarubizhnykh modelei orhanizatsii diialnosti organiv prokuratury [Legal principles of foreign models of organization of prosecutorial bodies' activity].* Actual Problems of Native Jurisprudence. https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1985

Derishev, Yu. V. (2003). *Prokuratura Rossiyskoy Federatsii [Prosecutor's Office of the Russian Federation].* Omsk Law Institute.

Dodonov, V. N., & Krutskikh, V. E. (2002). *Prokuratura v Rossii i za rubezhom [Prosecutor's office in Russia and abroad].* Norma.

Ibragimov, Z. S. (2011). *Mustaqillik va Oʻzbekiston Respublikasi prokuraturasi (istiqlol yillaridagi huquqiy maqomi rivojlanishining qiyosiy tahlili) [Independence and the Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan (Comparative analysis of the development of its legal status during the years of independence)].* Noshir.

Ji, M. (2022). *Origin and characteristics of procuratorial system in China [Brief introduction to the procuratorial system in China].* ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/358332076_Origin_and_Characteristics_of_Procuratorial_System_in_China

Khamdamova, D. (2020). *Prokuratura organlarining qiyosiy tahlili [Comparative analysis of prosecutorial bodies]. Right and Duty,* (4), 42–43.

Kholodnytskyi, N. I. (2013a). *Istoryko-pravovyi analiz dualizmu systemy prokuratury SShA [Historical and legal analysis of the dualism of the US prosecutorial system].* In *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy* (pp. 201–203). Feniks.

Kholodnytskyi, N. I. (2013b). Federalni okruzhni prokurory Spoluchenykh Shtativ Ameryky: istoryko-pravovyi analiz [Federal district attorneys of the United States of America: Historical and legal analysis]. *Kyiv University Law Journal,* (2), 74–77.

Klimek, L., & Šramel, B. (2025). Special Prosecutor's Offices and their position in a state governed by the rule of law: Is the abolition of Office of Special Prosecution in Slovakia unconstitutional. *Laws, 14*(2), Article 25, 4–5. https://doi.org/10.3390/laws14020025

Komilov, A. B. (2021). *Tadbirkorlarni huquqiy himoya qilishga qaratilgan qonunlar ijrosi ustidan prokuror nazoratining tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish [Improving the organizational and legal framework of prosecutorial supervision over the implementation of laws aimed at legal protection of entrepreneurs]* (O. Okyulov, Ed.). Impress Media.

Korshunova, O. N., Lavrov, V. V., Nikitin, E. L., Golovko, I. I., Kulik, N. V., & Islamova, E. R. (2019). *Sredstva prokurorskoy deyatelnosti: Problemy teorii i praktiki* [Means of prosecutorial activity: Problems of theory and practice]. RuScience.

Martín Pastor, J. (2019). *A study compares the European models of the Public Prosecutor's Office in the criminal process and advocates that in Spain it depends on the Government.* In J. Martín Pastor, *El Ministerio Público y el proceso penal en Europa* [The Public Prosecutor's Office and criminal proceedings in Europe]. Atelier.

Nikitin, E. L., & *Kulik, N. V. (2018). Modeli i standarty prokurorskoy deyatelnosti v sovremennykh usloviyakh* [Models and standards of prosecutorial activity in modern conditions]. Saint Petersburg Law Institute (Branch) of the University of the Prosecutor's Office of the Russian Federation.

Reshetnikova, T. A., Frolova, M. A., & Shcherba, S. P. (2013). *Polnomochiya organov prokuratury gosudarstv – uchastnikov SNG* [Powers of the prosecutor's offices of the CIS member states]. Yurlitinform.

Riabovol, L. T. (2021). Dokumenty orhaniv rady yevropy yak osnova reformuvannia prokuratury v Ukraini [Documents of the Council of Europe as the basis for reforming the prosecutor's office in Ukraine]. *Science Notes. Series: Law,* (10), 9–14.

Song, Y., & Chen, Y. (n.d.). *Putong faxi yu dalu faxi guojia jianchayuan zhidu bijiao [Comparison of the prosecutorial systems between common law and civil law countries].* China Association for Comparative Law. https://cacpl.chinalaw.org.cn/portal/article/index/id/5331/cid/20.html

Toshev, O. (2021). Prokuratura organlarining faoliyati: xalqaro qiyosiy-huquqiy tahlil [Activities of prosecutorial bodies: International comparative legal analysis]. *Right and Duty,* (8).

Vlasikhin, V. A. (1981). *Sluzhba obvineniya v SShA: zakon i politika [Prosecution service in the USA: Law and politics].* Legal Literature.

Voronin, O. V. (2013). K voprosu o tipe i meste otechestvennoy prokuratury v sisteme organov gosudarstvennoy vlasti [On the type and place of the domestic prosecutor's office in the system of state authorities]. *Bulletin of Tomsk State University. Law,* (4), 18–26. https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-tipe-i-meste-otechestvennoy-prokuratury-v-sisteme-organov-gosudarstvennoy-vlasti

Worrall, J. L., & Nugent-Borakove, M. E. (Eds.). (2008). *The changing role of the American prosecutor.* State University of New York Press.

Zokirov, Sh. I. (2025). Foreign prosecutorial practices in handling petitions and their implementation into national legislation. *Journal of Law Research, 10*(11).

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI
ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК
REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal
Правовой научно-практический журнал
Legal scientific-practical journal

2026-yil 2-son

VOLUME 10 / ISSUE 2 / 2026

DOI: HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.2026.10.2.